

07.12.07

UTTALELSE VEDR HØRINGSNOTAT OM FORSLAG TIL ENDRINGER I OPPLÆRINGSLOVEN OG PRIVATSKOLELOVEN – oktober 2007.

Uttalelse vedr forslag om endring i opplæringslovens kapittel 5, Spesialundervisning.

Kunnskapsdepartementet sendte 19.06.07 ut NOU: 6 Formål for framtida – Formål for barnehagen og opplæringen på høring til en rekke høringsinstanser. Høringsfristen var satt til 01.11.07.

I endringsforslaget ble setningen **Opplæringa skal tilpassast evnene og føresetnadene hjå den enkelte eleven, læringen og lære kandidatene**, fjernet fra opplæringslovens § 1-2

Resultatet av denne høringen er p.t. uvisst, men i det påfølgende høringsforlaget foreslår man på bakgrunn av ovenstående endring å plassere skoleeiers, skolens ledelse og personales plikt til å gi tilpasset opplæring som et underkapittel i kapittel 5.

Vi stiller oss spørrende til at det ikke har vært en større debatt om det med plasseringen av tilpasset opplæring som er den sentrale bærebjelken i norsk skole. Men ønsker nå å komme med uttalelse om den siste høringen.

Oversikt over eksisterende lovverk og endringsforlag (her er § 1-2 også tatt med for å vise et litt mer helhetlig bilde av temaet tilpasset opplæring og spesialundervisning):

Eksisterende lov	Endringsforslag
<p>§ 1-2 Formålet med opplæringen Grunnskolen skal i samarbeid og forståelse med heimen hjelpe til med å gi elevene ei kristen og moralsk oppseding, utvikle evnene og føresetnadene deira, åndeleg og kroppslig, og gi dei god allmennkunnskap, slik at dei kan bli gagnlege og sjølvstendige menneske i heim og samfunn. Den videregående opplæringa skal ta sikte på å utvikle dugleik, forståing og ansvar i forhold til fag, yrke og samfunn, og hjelpe elevene, lærlingane og lære kandidatene i deria personlige utvikling. Den videregående opplæringa skal vere med på å utvide kjennskapen til og forsåtinga av dei kristne og humanistiske grunnverdiane, den nasjonale kulturarven vår, dei demokratiske ideane og den vitenskaplege tenkjemåten og arbeidsmåten. Opplæringa i grunnskolen og den vidaregåande opplæringa skal fremje</p>	<p>§ 1-2: Opplæringa i skole og lærebedrift skal opne dører mot verda og framtida og gi elevane historisk og kulturell innsikt. Ho skal byggje respekt for menneskeverdet, på åndsfridom, nestekjærleik, likeverd og solidaritet, slik desse grunnleggjande verdiane kjem til uttrykk i kristen og humanistisk tradisjon, i ulike religionar og livssyn, og slik dei er forankra i menneskerettane. Opplæringa skal fremje demokrati, likestilling og vitskapeleg tenkjemtåte. Elevane skal uvikle kunnskap, dugleik og holdningar for å kunne meistre liva sine og for å kunne delta i arbeid og fellesskap i samfunnet. Dei skal få utfalde skaparglede, engasjement og utforskartrong.. Elevane skal lære å tenkje kritisk, handle etisk og ta økologisk ansvar. Dei skal ha medansvar og høve til medverknad. Skolen og lærebedrifta skal møte elevane</p>

<p>mennekeleg likeverd og likestilling, åndsfridom og toleranse, økologisk forståelses og internasjonalt medansvar. Opplæringa skal legge eit grunnlag for vidare utdanning og for livslang læring og støtte opp under eit felles kunnskaps- og kultur- og verdigrunnlag og et høgt kompetansenivå i folket.</p> <p>Opplæringa skal tilpassast evnene og føresetnadene hjå den enkelte eleven, læringen og lære kandidaten.</p> <p>Det skal leggjast vekt på å skape gode samarbeidsformer mellom lærarar og elevar, mellom lærlinger, lære kandidater og bedrifter, mellom skole og heim, og mellom skole og arbeidsliv. Alle som er knytte til skolen eller lærebedriftene, skal arbeide for å hindre at elevar, lærlingar og lære kandidater kjem til skade eller blir utsette for krenkjande ord eller handlingar.</p>	<p>med tillit og krav, og gi dei utfordringar som fremjer danning og lærelyst. Alle former for diskriminering skal motarbeidast. Skolen skal samarbeide med heimen.</p>
<p>Kapittel 5. Spesialundervisning</p> <p>§ 5.1 Rett til spesialundervisning</p> <p>§ 5.2 (tom)</p> <p>§ 5.3 Sakkyndig vurdering Før kommunen eller fylkeskommunen gjør vedtak om spesialundervisning etter § 5.1, eller § 5.2 eller vedtak om spesialpedagogisk hjelp etter § 5-7, skal det ligge føre ei sakkyndig vurdering av dei særlege behova til eleven. Vurderingen skal vise om eleven har behov for spesialundervisning, og kva for opplæringstilbud som bør givast. Den sakkyndige vurderinga skal blant annet greie ut og ta standpunkt til</p> <ul style="list-style-type: none"> - eleven sitt utbytte av det ordinære opplæringstilbudet - lærevansker hjå eleven og andre særlege forhold som er viktige for opplæringa - realistiske opplæringsmål for eleven - om ein kan hjelpe dei vanskane eleven har innanfor det ordinære 	<p>Kapittel 5: Tilpasset opplæring og spesialundervisning</p> <p>§ 5.1 Om tilpasset opplæring Opplæringa skal tilpassast evnene og føresetnadene hjå den enkelte eleven, læringen og lære kandidaten.</p> <p>§ 5.2 Rett til spesialundervisning</p> <p>§ 5.3 Sakkyndig vurdering Sakkyndig vurdering i tilknytning til enkeltvedtak skal innhentes når det er nødvendig for at saken skal bli opplyst. Det må i alle tilfelle innhentes sakkyndig vurdering der eleven eller foresatte ber om det.</p>

<p>opplæringstilbudet</p> <ul style="list-style-type: none"> - kva for opplæring som gir et forsvarleg opplæringstilbud <p>Departementet kan gi nærmare forskrifter omden sakkyndige vurderinga. Dersom vedtaket frå kommunen eller fylkeskommunen avvik fra den sakkyndige vurderinga, skal grunngivingafor vedtaket blant anna vise kvifor kommunen eller fylkeskommunen meiner at eleven likevel får et opplæringstilbud som oppfyller retten etter §§ 5-1, 5-2 og 5-7.</p>	
---	--

Ut i fra ovenstående endringsforlag av opplæringsloven har vi delt opp drøftingen i 3 hovedområder:

1) Hvor bør tilpasset opplæring være hjemlet i opplæringsloven?

Kapittel 5 blir omtalt som et rettighetskapittel. Det vil være uryddig at man i samme kapittel omtaler tilpasset opplæring, som ikke er en individuell rettighet. Vi mener at en slik plassering vil undergrave tilpasset opplæring som et overordnet pedagogisk og idealistisk prinsipp, som er skolens plikt å gi samtidig som det også kan bidra til å svekke spesialundervisningen som en tydelig individuell rettighet som bare noen få har rett på.

Dersom det er bestemt at tilpasset opplæring skal fjernes fra § 1-2, er vårt forslag at det lages et eget kapittel om tilpasset opplæring, for å vise at denne rettigheten er forsterket, som kommer før kapittelet om spesialundervisning. I dagens merknader til § 1-2, er dette omtalt som *en videreføring av tilpasset opplæring som en lovfestet generelt mål i grunnskolen, og det blir gjort fremlegg om at det også skal gjelde i den videregående opplæringen.*

Begrepet tilpasset opplæring trenger en tydeligere operasjonalisering, og det å fremheve dette i et eget kapittel, gir en god anledning til det. Det må her kunne trekkes paralleller til dagens læreplanverk for Kunnskapsløftet for å tydeliggjøre dette. I dette læreplanverket finner man blant annet formuleringer som:

”Skolen skal gi alle elever ei likeverdig opplæring og medvirke til å redusere ulikheter mellom individer og grupper”.

”Skolen skal gi tilpasset opplæring slik at hver enkelt elev stimuleres i høyest mulig grad av måloppnåelse, jfr. Opplæringslovens § 1-2.”

”Opplæringen skal tilpasses den enkelte. Større likhet i resultat skapes gjennom ulikhet i den innsats som rettes mot den enkelte elev. Bredde i ferdigheter skapes gjennom stimulering av elevenes forskjellige interesser og anlegg. Den enkeltes særpreg gir sosialt mangfold – likhet i evner til å delta gir samfunnet rikhet.

2) Endring av § 5-3 –sakkyndig vurdering, en svekkelse av rettigheter?

Endringsforlaget om at man kan fatte et enkeltvedtak uten at det foreligger en sakkyndig vurdering, vil medføre en svekkelse av den enkeltes rettigheter, sammenlignet med dagens lovtekst.

Vi tror at dette kan føre til ulik behandling og vurdering av elever. Hvordan skal man foreta et skille mellom hvem som skal ha vedtak uten sakkyndig vurdering og ikke? Her blir det de foreldrene som krever det, som får.

I dag er det mange rektorer som fatter enkeltvedtak, og vi vet gjennom tilsynet Fylkesmannen har hatt på dette området, at dagens kvalitet og kompetanse er variabel. Det er heller ikke krav om at rektorer skal ha pedagogisk kompetanse. Kanskje kan det å ikke innhente uttalelse fra PPT for noen bli en lettvindt løsning, dersom skolen mangler de nødvendige ressurser.

Vi synes også at dette endringsforlaget er et skritt i helt feil retning, jfr samme tilsyn som går på kvalitet i rutiner for spesialundervisning, der det i år har blitt omtalt at mange sakkyndige vurderinger ikke holder mål, og at kvaliteten må heves, da dette har stor betydning for elevenes opplæringstilbud. Betydningen av den nære sammenheng på innhold i sakkyndig vurdering og elevens individuelle opplæringsplan, er understreket. Mange har i etterkant av tilsynene sett på hvordan man kan bedre rutiner og kompetanse på dette, nettopp for å kvalitetssikre elevenes rettigheter. Det blir en stor svekkelse av individets rettighet å ikke kreve sakkyndig vurdering i alle saker før det fattes enkeltvedtak om spesialundervisning. Målet med nasjonalt tilsyn på området spesialundervisning, var å bedre kvaliteten. Dette krever at sakkyndige vurderinger/tilrådinger, enkeltvedtak og individuelle opplæringsplaner sees i sammenheng.

Samtidig kan man si at dette er en undergravelse av PPT sin rolle som sakkyndig instans. PPT er viktig som en uavhengig instans, og som kjenner skolene godt. PPT har en unik posisjon for å ivareta likeverdigheten, da de kjenner de ulike elevene med spesielle behov på tvers av de enkelte skolene.

Vi tror også at endringsforslaget kan bidra til større forskjeller og uryddighet. Det kan for eksempel være enda vanskeligere enn det er i dag, da noen tror saken er godt nok opplyst ved at feks 2. linjetjenesten har uttalt seg i enkeltsaker, men som ikke er sakkyndig ifht spesialundervisning. Vanlig forvaltningsrett er at en sak skal være så godt opplyst som mulig, før et vedtak fattes.

En sakkyndig vurdering er pr i dag en ”slags rettsgaranti” dersom enkeltvedtaket om spesialundervisning avviker fra den sakkyndige vurderingen. Pr. i dag skal det begrunnes dersom enkeltvedtaket avviker fra den sakkyndige vurderingen. Denne ”rettsgarantien” vil falle bort hos de som har fått enkeltvedtak uten sakkyndig vurdering!

I høringsnotatet står det at siktemålet med denne lovendringen er at elevenes eller foreldrenes rettssikkerhet ikke skal svekkes. Vi mener det er akkurat det som vil skje, og at retten til spesialundervisning blir enda mer variabel skolene i mellom enn den er i dag.

Vi finner det også betenkelig at dette lovforslaget kommer nå, da flere skoler i lengre perioder har opplevd ressursnedgang. Vi vet at desto færre ressurser, desto mindre fleksibilitet i opplæringen, som igjen fører til større behov for spesialundervisning.

3) Uenighet i argumentasjon for å foreta en lovendring

Det blir nevnt at noe av formålet med lovendringene er å frigjøre ressurser i PP-tjenesten, som igjen kan omdisponere disse til andre oppgaver. Det er i høringsnotatet brukt uttalelser som *”dersom loven her blir smidigere formulert, vil ressurser hos PP-tjenesten kunne bli frigjort. Disse ressursene vil i stedet kunne brukes på systemrettet arbeid i skolen”*.

Her vil vi understreke at PP-Tjenesten skal jobbe systemrettet, men arbeidet skal rettes mot å gjøre skolehverdagen bedre for elever med særlige behov. PPT har ikke ansvar for å eksempelvis øke den generelle kompetansen i skolen.

Vi finner disse formuleringene svært uheldige og mener at den økte arbeidsmengden og arbeidssituasjon til PPT bør gjennomgås og drøftes i forhold til andre innfallsvinkler enn å svekke rettighetene til de som har størst behov for tjenesten.

Vi bør heller drøfte: Hva skal til for at vi får en god PP-tjeneste som både har kapasitet og kompetanse til å ivareta de individuelle og systemrettede sakene som barnehage og skoler etterspør?

Hva med å

- * tilføre PPT mer ressurser eller lage et minimumskrav for antall ansatte i forhold til antall barn/elever/saker?
- * se på utdanningsnivå eller krav til de som blir ansatt i PPT?
- * vurdere hvilke etter- og videreutdanningsmuligheter PPT får?
- * vurdere hvilken grunnutdanning en bør tilby for å utdanne kvalifiserte faggrupper i PPT?

På vegne av lederne i PPT i Nord-Trøndelag

Rigmor Winther
PPT for Meråker